

Broedvogel Monitoring Project Oelemars 2007

Ligging en biotoop

In het voorjaar van 2006 en 2007 is er door mij een broedvogelonderzoek uitgevoerd in een gebied van 133 ha rondom de Oelemars en in de Zandbergen in de gemeente Losser. Het gebied ligt in atlasblok 29-52 voornamelijk in kilometerhok 43 aan de oostkant van Losser tegen de rijksgrens. Aan de noordkant van de Ravenhorsterweg bevindt zich het gebied van de Zandbergen, een ijstijdrelict met stuifzanden die als oeverwallen langs de Dinkel gesitueerd zijn. Dit stuifzandgebied is grotendeels bedekt met gemengd bos met Eik, Grove den en Jeneverbes met een schrale onderbegroeiing. Het gebied is een uitloopgebied voor de bewoners van Losser en het wordt veel belopen door trimmers, hondenuitlaters en ruiters. Ook is hier een trimbaan en een uitzichttoren. In het hart van de Zandbergen is een afgesneden meander van de Dinkel, die nog wel in verbinding staat met de hoofdstream. Deze meander omsluit een drassig weiland en heeft zeer steile oevers.

Kaart onderzoeksgebied

Ten zuiden van de Ravenhorsterweg ligt zandafgraving de Oelemars. Deze afgraving is nog volop in bedrijf. De zandzuiger is een deel van het jaar in actie en dagelijks zijn er vele zandtransporten vanaf het zanddepot. De activiteiten zijn vanaf 1983 langzaam maar zeker westwaarts verplaatst en daarom was het mogelijk dat de gemeente Losser in samenwerking met IVN-Losser de oostoever al op natuurlijke wijze kon inrichten. De oevers zijn beplant met dicht struweel en Eiken. Op de rand van water en land bevinden zich riet- en

lisdoddencomplexen. De zandafgraving is niet toegankelijk, maar een goed overzicht is er vanuit de observatiehut, de vlonder of de uitkijktoren. Er is een permanente oeverwaluwand in de zuidoosthoek van de zandafgraving..

Zuidelijk en westelijk van de afgraving ligt een zeer open gebied met maïs- en roggeakkers en grasland. Langs de rijksgrens is een lange houtwal. De bebouwing bestaat uit twee boerderijen, een woonhuis en twee clubgebouwen van een scouting- en een klootschietvereniging.

De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied is 133 ha. Daarvan bestaat ongeveer 32 ha uit bos, 20 ha uit open water en 81 ha uit akkers en grasland.

Methode

Het onderzoek is in 2007 tussen 19 februari en 23 juli uitgevoerd volgens de uitgebreide territoriumkartering, zoals omschreven in de Handleiding Broedvogelmonitoring Project SOVON (*van Dijk, 2004*). Dit is een landelijk gestandaardiseerd onderzoek. Hierbij wordt niet naar nesten gezocht, maar worden de territoria op basis van het aantal waarnemingen, de tijd van het jaar en zang en gedrag van de vogels, in kaart gebracht. De veldkaarten worden omgezet in soortkaarten en met behulp van de handleiding worden geldige waarnemingen omgezet in territoria. Er zijn 10 volledige rondes gelopen met steeds een verschillend startpunt, bestaande uit twee avondbezoeken, zes vroege ochtendbezoeken, waarbij bij zonsopgang werd begonnen en twee late ochtendbezoeken. Ook is gebruik gemaakt van aanvullende waarnemingen buiten de reguliere tellingen o.a. tijdens het trekken op Telpost Oelemars en van aanvullingen door leden van de Vogelwerkgroep IVN-Losser.

De gegevens zijn aan SOVON (Vogelonderzoek Nederland) overgedragen en zullen worden opgenomen in het landelijke bestand.

Resultaten

Na de inventarisatie is de balans opgemaakt en konden 80 broedvogelsoorten op de lijst worden bijgeschreven. Van deze 80 soorten staan er 15 op de Rode Lijst van de Nederlandse Broedvogels (*uitgave 2004*). Zowel het aantal soorten als het aantal soorten van de Rode Lijst is opmerkelijk hoog, zeker als het gerelateerd wordt aan de oppervlakte van 133 ha. In de volgende tabel staan alle soorten met het aantal territoria vermeld met daarbij ter vergelijking het aantal territoria in 2006.

Het aantal territoria bedroeg 593. De gemiddelde dichtheid was 443,8 terr. per 100 ha. Landelijk schaarse broedvogelsoorten zijn Brandgans, Nijlgans, Kleine Plevier, Steenuil en IJsvogel.. Dit zijn soorten waarvan de stand landelijk integraal via het LSB-project (Landelijk Soortonderzoek Broedvogels) wordt bijgehouden. Regionaal schaars is de Krakeend, waarvan in Twente tot nu toe slechts enkele territoria zijn gevonden. Soorten die landelijk wat minder algemeen zijn, waren Wespandief, Sperwer, Buizerd, Boomvalk, Patrijs, Wulp, Groene en Zwarte Specht, Kleine Bonte Specht, Oeverwaluw, Huiswaluw en Geelgors.

Soort	2006	2007	Soort	2006	2007
Fuut	3	2	Heggenmus	9	10
Brandgans	3	2	Roodborst	34	35
KolgansxBrandgans		1	Zwarte Roodstaart	2	1
Nijlgans	2	1	Gekraagde Roodstaart	4	6
Wilde Eend	10	13	Merel	23	26
Soepeend	1	2	Zanglijster	7	4
Krakeend	1	1	Grote Lijster	2	3
Kuifeend	1	3	Kleine Karekiet	4	7
Wespandief		1	Bosrietzanger	1	6
Sperwer	1	1	Braamsluiper	1	
Buizerd	1	1	Grasmus	8	9
Torenvalk		1	Tuinfluter	8	9
Boomvalk*		1	Zwartkop	32	22
Fazant	3	4	Tijftjaf	18	20
Patrijs*	2	3	Fitis	23	21
Waterhoen	3	1	Goudhaan	3	6
Meerkoet	4	6	Vuurgoudhaan	1	

Scholekster	1	1	Bonte Vliegenvanger	4	4
Kleine Plevier	2	1	Grauwe Vliegenvanger*		3
Kievit	10	9	Staartmees	4	4
Houtsnip	1		Glanskop	5	7
Wulp	1	1	Matkop*	4	3
Tureluur*	1		Kuifmees	8	8
Holenduif	2	4	Zwarte Mees	4	4
Houtduif	25	33	Pimpelmees	18	19
Turkse Tortel	1		Koolmees	30	36
Koekoek*	1	1	Boomklever	11	8
Bosuil		2	Boomkruiper	10	11
Ransuil*	1	1	Wielewaal*	1	
Steenuil*	1	1	Gaai	6	3
IJsvogel	1	1	Ekster	1	3
Groene Specht*	2	2	Kauw	1	2
Zwarte Specht	1	1	Zwarte Kraai	2	6
Kleine Bonte Specht	1	3	Spreeuw	3	4
Grote Bonte Specht	6	6	Huismus*	1	2
Veldleeuwerik*	3	1	Ringmus*	7	6
Boerenwaluw*	4	4	Vink	33	32
Huiswaluw*	1	2	Groenling	2	2
Oeverwaluw	117	70	Kneu*	2	1
Boompieper	2	2	Goudvink	2	2
Witte Kwikstaart	5	6	Appelvink	2	
Gele Kwikstaart*	1	2	Geelgors	7	8
Winterkoning	20	29	Rietgors	1	2

Overzicht broedvogels

De Rode lijstsoorten staan in de tabel met een * aangegeven.

Bijzonderheden

De Brandganzen hebben zich tot ver in het broedseizoen met twee paar in het gebied opgehouden, maar zijn hier dit jaar niet tot broeden gekomen. Ook hield een gemengd paar KolgansxBrandgans zich op de Oelemars op.

De Nijlgans was met één paar in het gebied vertegenwoordigd. Het paar had zeven jongen en werd weer net als vorig jaar begeleid door een Indische Gans.

Vorig jaar zijn er te weinig waarnemingen verzameld van roofvogels, maar door dit jaar langer door te tellen is het gelukt om voldoende geldige waarnemingen van Wespendif, Torenvalk en Boomvalk te verzamelen.

De Kleine Plevier broedt jaarlijks op de Oelemars. Hier is het perfecte biotoop in de vorm van mineraal zand ruimschoots voorhanden. Van deze soort broeden in Twente hooguit 20 paren. Ook dit jaar heeft een paar een jong grootgebracht op de Oelemars.

De IJsvogel broedt al jaren in de Zandbergen, maar komt vaak visjes halen op de Oelemars. De talrijkste broedvogel was de Oeverwaluw met 70 bewoonde nesten. Deze bevonden zich in de betonnen oeverwaluwwand. Bijna jaarlijks is dit de grootste kolonie van de Oeverwaluw in Twente.

De twee huiswaluwpaartjes zaten boven de ingang van een open schuur. Binnen hadden vier Boerenwaluwen hun nest gebouwd.

Enkele vogelsoorten zijn niet vaak genoeg gezien om ze op de lijst te kunnen zetten. Fluitier, Braamsluiper, Spotvogel en Wielewaal werden niet tussen de datumgrenzen waargenomen, maar er net voor. Nieuwkomers dit jaar waren Kolgans, Wespendif, Torenvalk, Boomvalk, Bosuil en Grauwe Vliegenvanger. Helaas waren dit jaar de volgende soorten afwezig: Houtsnip, Tureluur, Turkse Tortel, Braamsluiper, Vuurgoudhaan, Wielewaal en Appelvink. Bij de aan riet gebonden soorten is een sterke stijging van de aantallen territoria geweest. Zowel Kleine Karekiet als Bosrietzanger deden het goed.

Ben Hulsebos
Houtstraat 4
7581 BH Losser